

УДК 78.071.1(73=161.2):78.082.4"195"

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2022-2-7>

Юлія ОСМАЧКО

аспірантка кафедри методики музичного виховання і диригування, навчально-наукового інституту музичного мистецтва, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. І. Франка, 24, м. Дрогобич, Україна, 82100

ORCID: 0000-0002-3274-1888

Бібліографічний опис статті: Осмачко, Ю. (2022). Твори українських композиторів у концертно-виконавській діяльності піаністів діаспори США (друга половина XX ст.). *Fine Art and Culture Studies*, 2, 48–56, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-2-7>

ТВОРИ УКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ У КОНЦЕРТНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІАНІСТІВ ДІАСПОРИ США (ДРУГА ПОЛОВИНА XX СТ.)

У розлогій палітрі концертного репертуару піаністів північноамериканської діаспори другої половини XX ст. вагоме місце посідають твори українських композиторів, про що свідчать збережені численні програми за участі провідних українських митців діаспори. Завдяки своїй плідній праці вони ввійшли до когорти пропагандистів українського музичного мистецтва в полікультурному просторі. Зосередившись на гострій потребі збереження та відтворення національної культурної спадщини, українські піаністи прагнули познайомити світ з музичними надбаннями рідного народу, що найкраще вдавалося шляхом організації різноманітних мистецьких заходів та певною мірою сприяло входженню української культури у світовий мистецький простір. Безперечно, що виконавський арсенал для експонування цих творів на концертній естраді вимагав доволі високого рівня технічної підготовки, що виявлявся у ґрунтовній освіті та багатій концертно-виконавській практиці українських піаністів, завдяки чому їм найкраще вдавалося передати задум того чи іншого композитора. Такими майстерними інтерпретаторами у діаспорі були Микола Полевський, Борис Максимович, Роман Савицький, Дарія Гординська-Каранович, Вадим Кіна, Таїсія Богданська, Євген Маслюк, Тома Гриньків, Роман Рудницький, Марія Цісик, Юліана Осінчук, Лариса Крупа, Ірина Пелех-Зварич, Ірина Кондра, Богдан Перфецький, Любомир Горницький, Христина Чвартацька, Марта Цибик, Клавдія Гоца, Богдан Сперкач, Оксана Луцишин та багато інших піаністів-виконавців, на прикладі мистецтва яких можемо аналізувати всю палітру творчого життя у діаспорі, а головню концертні виступи та особливості підбраного ними українського репертуару.

Ключові слова: українське зарубіжжя, фортепіанна творчість, українські композитори, виконавська діяльність, репертуар, концертуючі піаністи.

Julia OSMACHKO

postgraduate student of the Methods of Music Education and Conducting Department, The Institute of Musical Arts, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 24 I. Franko street, Drohobych, Ukraine, 82100
ORCID: 0000-0002-3274-1888

To cite this article: Osmachko, Yu. (2022). Tvory ukrayins'kykh kompozytoriv u kontsertno-vykonavs'kiy diyal'nosti pianistiv diaspory SSHA (druha polovyna XX st.) [Works by Ukrainian composers in concert and performance activities of diaspora pianists in the United States (second half of the twentieth century)]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 48–56, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-2-7>

WORKS BY UKRAINIAN COMPOSERS IN THE CONCERT AND PERFORMANCE ACTIVITIES OF DIASPORA PIANISTS IN THE UNITED STATES (SECOND HALF OF THE TWENTIETH CENTURY)

The works of Ukrainian composers occupy a prominent place in the extensive palette of the concert repertoire of pianists of the North American diaspora of the second half of the twentieth century. This is evidenced by numerous concert programs with the participation of leading Ukrainian artists of the diaspora that have been preserved. Through their fruitful work, they joined the cohort of propagandists of Ukrainian Musical Art in the multicultural space.

Striving to preserve and reproduce the national cultural heritage, Ukrainian pianists sought to acquaint the world with the musical traditions of their nation, by organizing various artistic events, which also contributed to the entry of Ukrainian culture into the world art space.

It is worth mentioning that to present these works on the concert stage, Ukrainian pianists had to have the strongest technical commands, which they acquired through a thorough education and rich concert and performance practice. This knowledge and practice helped them to best convey the ideas of various composers.

The most prominent interpreters and representatives of the diaspora were: Mykola Polevsky, Borys Maksymovych, Roman Savytsky, Daryia Gordynska-Karanovych, Vadym Kipa, Taisiya Bogdanska, Yevhen Maslyuk, Toma Hrynkyv, Roman Rudnytsky, Maria Tsisyk, Yuliana Osinchuk, Larysa Krupa, Iryna Pelekh-Zvarych, Iryna Kondra, Bohdan Perfetsky, Lubomyr Hornytsky, Khrystyna Chvartatska, Marta Tsybyk, Klavdiya Gotsa, Bohdan Sperekach, Oksana Lutsyshyn, and many other pianists-performers. Their works allow us to analyze the whole palette of creative life in the diaspora, especially concert performances and characteristic features of selected Ukrainian repertoire.

Key words: *Ukrainian abroad, piano art, Ukrainian composers, performing activities, repertoire, concert pianists.*

Актуальність проблеми. Українська діаспора у музичному аспекті творить виняткове національне явище. Тривале перебування у складі інших держав, відсутність можливостей вільного мистецького розвитку зумовили спроможність переселенців зберігати власну ідентичність в умовах іноземного панування, зокрема проектуючи полікультурний досвід на національне мистецтво. Діаспорні осередки з високим представництвом українства до першої половини ХХ століття формувалися у США, Канаді, Відні, Празі, Берліні, Парижі, Варшаві та інших містах. З одного боку, вони постають середовищем збереження національного історичного досвіду, традицій, освіти, релігійних переконань, мови, культури. З іншого, – трактуються як складова домінуючих інонаціональних традицій у різних функціональних, соціокультурних та історично обумовлених співвідношеннях. Вагома роль у цих процесах належить музиці як потужному засобу національної самоідентифікації, формування та усталення національно орієнтованих форм духовного життя та діяльності. Серед форм музично-мистецького самовираження українства провідне місце належить хорovій культурі як ментально й історично провідній. Однак не менш цікавим і самобутнім явищем у цьому контексті виступає і фортепіанне мистецтво, яке маючи полікультурну генезу, набуває якості транслятора національної ідеї в умовах еміграції як уособлення виконавської майстерності провідних представників української фортепіанної традиції та як складова освітньо-виховної системи.

Як композитори, так і виконавці, що за різних обставин змушені були емігрувати за океан, отримали змогу звертатися до тієї частини української культурної спадщини, зокрема й музичної, яка опинилася під забороною, що спричинило у них гостре бажання ділитися власними мистецькими надбаннями

з чужоземним населенням, шляхом включення кращих зразків творчості українських композиторів до концертного репертуару провідних виконавців діаспори. Саме таким чином і сформувався процес міжкультурної комунікації, що, в свою чергу, привів не лише до взаємопроникнення етнічних кодів національних культур, але й до уможливлення творчості високого професійного гатунку поза національними межами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню мистецької, зокрема концертно-виконавської діяльності піаністів української діаспори Північної Америки (США й Канади) присвячена незначна кількість праць. Зокрема вивченням засад української фортепіанної школи та її ролі у мистецькій освіті займаються Н. Кашкадамова, Н. Гуральник. Окремі аспекти творчої діяльності піаністів висвітлено у роботах Р. Савицького-мол., З. Лабанців-Попко, А. Житкевича, О. Німилович, Л. Обух, В. Чайки, монографічних дослідженнях Г. Карась, А. Михалюк. Ґрунтовних праць, присвячених дослідженню концертного життя піаністів діаспори та їх внеску у розвиток і популяризацію українського музичного мистецтва у світі, так само небагато. До питань міжнародного представництва українського фортепіанного репертуару звертаються у своїх працях І. Новосядла, М. Чорнобай, З. Юзюк.

Мета дослідження полягає у висвітленні основних віх концертно-виконавської діяльності піаністів української діаспори США другої половини ХХ ст.; розкритті їх репертуарного багатства, серед якого значне місце посідають твори українських композиторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Період активного розвитку пласту музичної культури української діаспори у США, насамперед пов'язаного з освітньо-професійною музичною майстерністю, а головно композиторською і виконавською творчістю, припадає на другу половину ХХ ст., коли у повоєн-

ний час значна частина митців покидала межі радянської України, долучаючись до вже існуючих культурних процесів, що відбувалися у різних осередках діаспори. Перебуваючи в середовищі більш відкритому до різноманітних мистецьких пошуків, українські музичні діячі сприяли активному розвитку нового потужного струменя, що ґрунтувався на кращих мистецьких надбаннях нашого народу. Відтак різні еміграційні хвилі породжували принципово інші культурні форми, що не лише репрезентували українську культурно-мистецьку спадщину за кордоном, але й надавали їй нових рис та вимірів творчості.

Стосовно митців українського походження у США, то серед них чимало знаних віртуозів-виконавців, котрі пропагували кращі зразки творчості українських композиторів, таким чином ввійшовши у культурне середовище цих країн та забезпечивши українському мистецтву беззаперечне світове визнання.

До цієї когорти належить **Микола Полевський** (1894–1969), концертно-виконавська діяльність якого головно ґрунтувалася на популяризації української музики у полікультурному просторі. Піаніст часто виступав як соліст, ансамбліст та акомпаніатор із видатними інструменталістами та співаками, серед яких Б. Гмиря, М. Гришко, Ю. Кипоренко-Доманський, І. Паторжинський, В. Духовська та багато інших. Доволі успішно концертував разом зі своєю дружиною, видатною українською віолончелісткою, Л. Тимошенко-Полевською, про що свідчать численні відгуки, що періодично з'являлися у місцевій пресі (Колодій, 1979, с. 2, 3).

Також М. Полевський разом із дружиною та О. Іль'євичем (скрипка) був учасником «Українського Тріо», яке, популяризуючи світову класику, завжди залучало до своїх концертних програм твори українських композиторів (М. Коляда, В. Косенко, Б. Лятошинський, В. Барвінський, Н. Нижанківський, Й. Прибік та інші). У цілому, виступаючи в найкращих концертних залах Австрії, Італії, учасники ансамблю не тільки проводили велику виконавську працю, а й часто ставали першими виконавцями камерних творів українських композиторів (Колодій, 1979, с. 2, 3).

Сюди ж слід віднести і постать піаніста-віртуоза **Бориса Максимовича** (1906–1994),

заного на північноамериканських теренах завдяки виступам в Торонто (1956), Чикаго (1958) та Нью-Йорку (1958, 1962), концертні програми якого мали неабиякий успіх саме завдяки гармонійному переплетенню творчості світових композиторів (Л. Бетховен, Р. Шуман, А. Скарлатті, Ф. Ліст, Ф. Шопен, П. Чайковський, С. Рахманінов) із творами М. Лисенка, Н. Нижанківського, Л. Ревуцького, А. Гнатишина, В. Косенка (Лисенко, 2017, с. 458).

Вагома роль у процесі популяризації української музики за рубіжем належить і творчій постаті видатного українського піаніста **Романа Савицького** (1907–1960), творча праця якого безумовно заслуговує особливої уваги дослідників мистецьких надбань української діаспори за кордоном. Варто зазначити, що естетичні засади Р. Савицького сформувалися, в основному, у празький період творчості митця. Саме тоді піаніст проявив себе неабияким пропагандистом української музики. Він, один із першовиконавців фортепіанного Тріо Н. Нижанківського (Прага, 1928) та низки інших творів українських композиторів, серед яких В. Барвінський, творчість якого займала особливе місце у виконавській діяльності піаніста (Барвінський, 1928, с. 1).

Загалом у репертуарі Р. Савицького поряд із композиціями Баха-Бузоні, Д. Скарлатті, Л. Бетговена, Ф. Шопена, Ф. Ліста, К. Дебюссі завжди належне місце відводилося композиторському доробку Н. Нижанківського, Л. Ревуцького, Б. Кудрика, З. Лиська, М. Колесси, Р. Сімовича, В. Косенка та інших, твори яких піаніст виконував найбільш переконливо, з характерним йому «вродженим спорідненням для їх національного натхнення» (Українські композиції, 1950, с. 1). Проте найбільш сокровенною для виконавця все ж залишалася творчість його вчителя В. Барвінського. Р. Савицький найчастіше виконував три Прелюдії (e-moll, b-moll, Fis-dur), «Українську сюїту», «Канцону. Серенаду. Імпровізацію», «Лемківський марш», «Листок до альбому», Концерт для фортепіано з оркестром f-moll та численні фортепіанні мініатюри, які часто транслювалися на львівському радіо (Лабанців-Попко, 2008, с. 115–116), а працюючи у США, розшукував і з пам'яті відтворював знищені твори В. Барвінського.

Помітною у процесі популяризації української музичної творчості за кордоном є постать

піаністки **Дарії Гординської-Каранович** (1908–1999), яка доклала чимало зусиль, аби «...світові любителі музики і широкі народні кола мали змогу не раз і не два почути твори В. Барвінського, Л. Ревуцького, Н. Нижанківського, В. Косенка, Б. Лятошинського й інших» (Кашкадамова, 2001, с. 169–170). Виступаючи у престижних концертних залах світу, Д. Гординська-Каранович завжди охоче ділилася власною інтерпретацією творів Л. Ревуцького, В. Барвінського, В. Косенка, Т. Микиші, Н. Нижанківського, М. Колесси, С. Людкевича. Зокрема, знаковим у виконавській практиці піаністки став її виступ на концерті фортепіанних творів В. Барвінського (Ньюарк, 1963), які Дарія виконала з великою любов'ю та експресією, підкресливши психологічну значущість композиторської творчості свого вчителя.

Рік за роком, перебуваючи еміграції, піаністка здобувала все більше визнання американської громади та попри все завжди залишалася вірною своїм пропагандистським принципам, постійно збагачуючи свій репертуар новими творами композиторів, серед яких і представники української діаспори, зокрема М. Фоменко, І. Соневицький, В. Грудин (Кашкадамова, 2001, с. 171).

Важливим елементом творчої спадщини піаністки Д. Гординської-Каранович є також її праця у галузі звукозапису, що на той час відіграла надзвичайно важливу роль у збереженні та популяризації значної кількості музичних творів, зокрема українських композиторів. Перші звукозаписи Д. Гординської-Каранович було зроблено приблизно у 1930-х роках на віденському радіо у вигляді платівок, які, на превеликий жаль, не збереглися. Пізніше, у 1960-х роках на магнітну стрічку було здійснено записи з концертів Д. Каранович, які включали камерну музику В. Грудина. В 1985 році з'явилася єдина платівка, яку піаністка записала у Канаді під назвою «Українська фортепіанова музика», що містила «Баркаролу» М. Лисенка, Прелюдії e-moll та Fis-dur op. 1, «Заколисну пісню», «Український танок», «Лірницьку пісню», «Гумореску», «Думку», «Марш», «Листок з альбому» В. Барвінського, «Осінь» та Етюд g-moll В. Грудина, 4 Прелюдії Л. Ревуцького та «Коломийку» Н. Нижанківського (Савицький, 2002). Записи концертних програм Д. Каранович наочно демонструють

характерний для американського періоду творчої діяльності піаністки інтерес до кращих зразків української музики.

Надзвичайно багатогранною є й концертно-виконавська діяльність **Вадима Кіпи** (1912–1968), гра якого завжди викликала замилювання і увагу слухачів – від першої, до останньої ноти. Завдяки своїй невтомній праці, В. Кіпа швидко здобув репутацію піаніста-віртуоза. Його називали «королем фортепіанної техніки», часто відзначали «геніальну пам'ять» та «музичну одухотвореність», що найбільш яскраво проявлялася у виконанні творів саме українських композиторів. Він першовиконавець багатьох фортепіанних творів своїх ровесників М. Фоменка та В. Шутя. Загалом репертуар піаніста значно збагатився українськими композиціями саме у період еміграції. Так, у виконавському доробку митця з'явилися Прелюдія Es-Dur Л. Ревуцького, Прелюдія As-Dur М. Фоменка, Етюд «Куранта» В. Косенка, а також композиції М. Лисенка та інших українських авторів, музику яких особливо одухотворено виконував В. Кіпа (Лисенко, 2007).

Ще однією потужною постаттю, котра у своїй активній виконавській діяльності доволі часто зверталася до творчої спадщини українських композиторів є **Таїсія Богданська** (1927 р. н.). Свідченням цього є численні концертні програми у різних містах США у виконанні піаністки, де окрім творів Й.-С. Баха, Л.-В. Бетговена, Ф. Шуберта та Ф. Мендельсона звучали «Гуцульська соната» М. Колесси, «Токатина» і «Куранта» В. Косенка (Нью-Йорк, 1976) (Німилович, Добрянська, 2020, с. 147–148). Розгорнена концертна діяльність піаністки стала своєрідною підготовкою до запису платівок, одна з яких побачила світ 1983 року та окрім композицій Ф. Мендельсона, Ф. Шуберта та Ф. Шопена увібрала в себе твори українських композиторів («Гавот» М. Лисенка, «Токатина» і «Куранта» В. Косенка, «Дума» В. Довженка, «Гуцульська Сонатина» М. Колесси та «Гуцульська Токата» А. Кос-Анатольського) у яких піаністка продемонструвала всю широту діапазону своїх музичних зацікавлень та вміння їх реалізувати у власній виконавській творчості (Гординська-Каранович, 1983, с. 7).

До когорти славних сповідників української музичної традиції у США належить й **Євген Маслюк** (?), котрий як здібний виконавець

доволі часто виступав як соліст та концертмейстер на різноманітних мистецьких заходах, постійно включаючи до своїх програм український репертуар. Зокрема, 16 березня 1958 року Є. Маслюк взяв участь у Шевченківському концерті, котрий відбувся в Чикаго, де виступив як концертмейстер із солісткою І. Мацюк (сопрано), виконавши низку солоспівів на слова Т. Шевченка (В. Н., 1958, с. 1).

Окрім концертних виступів Є. Маслюк залишив по собі й фонографічну спадщину. Зокрема, у 1960 році побачила світ платівка під назвою «Майстри української музики», яка, окрім вокальних творів К. Стеценка, Б. Лятошинського, Я. Степового, В. Заремби, М. Фоменка, Я. Лопатинського та Н. Нижанківського у виконанні І. Мацюк містила численні інструментальні композиції, котрі з унікальним музичним чуттям прозвучали у виконанні піаніста. Сюди ввійшли твори Л. Ревуцького («Пісня», Прелюд b-moll), В. Барвінського (т. зв. Пасторальний Прелюд і Прелюд e-moll), В. Грудина (Вальс), В. Косенка («Легенда», «Героїчний етюд»), які, як зазначав В. Витвицький, були «вартісними і репрезентативними» творами української фортепіанної літератури (Витвицький, 1960, с. 3).

Ідею популяризації української музики у світовому мистецькому просторі, закладену представниками старшого покоління піаністів, продовжили концертуючі виконавці наступних генерацій. До них належить творча постать **Томи Гриньківа** (1941 р. н.) – правдивого «поета» фортепіано, для якого не існує ані технічних труднощів, ані чітко окреслених виконавських рамок. Свідченням його виняткової любові до української музики є низка виступів із залученням до програм творів українських композиторів. Так, 27 березня 1976 року піаніст виступив із сольним концертом в залі Коннектикат Фарм Скул в Ньюарку, виконавши доволі цікаву програму, що складалася з композицій Й.-С. Баха, Ф. Шуберта, Ф. Шопена й Ф. Ліста, так само творів Л. Ревуцького (Соната B-moll) та В. Косенка (три етюди у формі старовинних танців: «Куранта», «Менует» і «Жига»), які піаніст виконав з глибокою музикальністю та виконавською зрілістю (Богданська, 1976, с. 1). 30 листопада 1980 року Т. Гриньків відкрив серію концертів, присвячених творчості українських композиторів, надзвичайно цікавою програмою, що містила Сонату F-dur

Д. Бортнянського, Сонату op. 1 Л. Ревуцького, «Пассакалію» g-moll В. Косенка та «Великі варіації на українські теми» f-moll Н. Нижанківського (Коленська, 1980, с. 1).

Вагоме місце у процесі популяризації української музичної спадщини за кордоном посідає й син знаного в Україні та діаспорі композитора, музикознавця А. Рудницького – **Роман Рудницький** (1942 р. н.), котрий уже в юному віці став активним пропагандистом творчості свого батька. Його концертні програми цікаві та різноманітні, а головне у них завжди знаходиться місце для творчості українських композиторів. Так, його концертний репертуар повниться творами Й.-С. Баха, Ф. Бузоні, Б. Бартока, Й. Брамса, Л.-В. Бетговена, Ф. Шопена, Ф. Ліста, С. Рахманінова, І. Альбеніса, Дж. Гершвіна, К. Дебюссі, а також численними композиціями М. Лисенка («Пісня без слів» op. 10), А. Рудницького («Варіації на простеньку тему», «Гуцульський танок»), Б. Лятошинського («Andante sostenuto»), В. Барвінського та Л. Ревуцького у виконання яких піаніст завжди вкладав особливий, сакральний зміст. Помітною подією, яка вирізняє внесок виконавця у розвиток українського музичного мистецтва за кордоном є організація ним серії концертів (Нью-Йорк – Філадельфія, 1958) під загальною назвою «Архитвори для фортепіяна», програма яких ввібрала твори від першої половини XVII ст., аж до XX ст., включаючи українських композиторів В. Барвінського, Л. Ревуцького й А. Рудницького (Колодій, 1958, с. 5).

Яскравою пропагандисткою українського музичного мистецтва була й концертуюча піаністка **Марія Цісик** (1945–2003) – креативна виконавиця, що відзначалася блискучою музичною пам'яттю, прекрасним відчуттям стилю, чистотою та акуратністю у виведенні складних віртуозно-технічних ідей. Уперше її гру почули 1961 року на місцевому радіо «WNYC», де піаністка виступила з програмою, що містила твори українського композитора М. Фоменка (Концерт, 1971, с. 7). Активне концертне життя, постійні гастролі, спонукали виконавицю до розширення концертного репертуару. Її творчий доробок поповнився творами В. Грудина, А. Рудницького, В. Барвінського, М. Колесси, Ф. Якименка, у яких піаністка доволі переконливо та зрозуміло розкривала зміст кожного

твору, використовуючи все багатство виразових засобів (Житкевич, 2013).

Винятковою прихильницею творчості українських композиторів є й **Юліана Осінчук** (1953 р. н.), концертні програми якої традиційно включають українські композиції. Свідченням цього є її концерт від 1966 року в Нью-Йорку, до програми якого увійшли невмирущі зразки творчості А. Кос-Анатольського (Прелюдія № 5), М. Колесси («Коломийка»), М. Лисенка («Ескіз») (Соневицький, 1966, с. 8). У 1992 році виконавиця взяла участь у Третьому українському Міжнародному музичному фестивалі «Київ Музик Фест», де разом із Симфонічним оркестром Київського державного дитячого музичного театру (диригент І. Палкін) виконала Симфонію Л. Колодуба (Київ Музик фест, 1992).

Загалом, український репертуар піаністки містить твори М. Лисенка («Варіації на українську тему», «Ноктюрн» b-moll), Б. Лятошинського (Соната-балада), В. Косенка (Етюд ор. 9 gis-moll і Етюд ор. 9 cis-moll), а також численні композиції Д. Бортнянського, С. Людкевича, А. Кос-Анатольського та В. Губи, виконання яких демонструє виняткову глибину таланту та цілковите розуміння стилістики виконуваної нею музики.

На популяризації кращих зразків української музики ґрунтувалась і концертно-виконавська діяльність **Лариси Крупи** (1956 р. н.) за плечима якої доволі яскрава музична кар'єра – виступи в США, Канаді, Італії, Німеччині, Швейцарії та багатьох інших країнах. І всюди, де б не виступала виконавиця, звучали твори українських композиторів, про що свідчать збережені програми її концертів. Так, 1986 року в залі Сітон Голл університету в Саут Оранджі (Нью Джерсі) за участі піаністки відбувся концерт-бенефіс у програмі якого Л. Крупа потішила чисельну публіку виконанням Сонати g-moll, ор. 15 В. Косенка та Концертного Етюд № 3, ор. 44 А. Рудницького (Гординська-Каранович, 1986, с. 2). Також Л. Крупа була учасницею мистецьких програм у Гантері (1982), де разом із віолончелістом Н. Цибрівським виконала кілька композицій Л. Ревуцького та А. Коломійця (Фіцилович, 1982, с. 3).

Не рідко мисткиня концертувала і з камерним ансамблем «Нова», зорганізованим самою

піаністкою у 1984 році. Перший із таких концертів відбувся в лютому 1984 року в УІА (Український Інститут Америки). Наступні виступи були вже самостійними. Зокрема 15 листопада 1985 року відбувся черговий концерт камерного ансамблю «Нова», у програмі якого прозвучала нью-йоркська прем'єра «Української сюїти» для віолончелі і фортепіано канадсько-українського композитора Ю. Фіали (1922–2017) (В Нью-Йорку, 1985, с. 1)

29 жовтня 1988 року в залі УІА в Нью-Йорку відбувся черговий концерт у виконанні камерного ансамблю «Нова» (виконавці: Ф. Поуст і Л. Сітон (скрипка), К. Тергюн Семпсон (альт), Е. Фрідлендер (віолончель) під керівництвом Л. Крупи, присвячений творчості В. Барвінського. Це був уже третій концерт із творів композитора, до програми якого увійшли фортепіанний квінтет g-moll, Фортепіанне тріо a-moll, дві лемківські пісні «Полетів бим на край світа» та «Ой не піду за Яська», «Ой поля, ви поля», «Пісня пісень» для голосу, скрипки і фортепіано. На закінчення концерту ансамбль «Нова» виконав фортепіанний секстет (Марків, 1988, с. 2, 7).

Варто наголосити, що репертуар ансамблю, окрім композицій світової класики, складають і численні твори українських композиторів, що сприяє популяризації української музичної культури серед чужоземного населення.

Не менш яскравою пропагандисткою української музики в світі є також **Ірина Пелех-Зварич** (1957 р. н.), котра вже з юних років проявляла неабияке зацікавлення до української музики. У 15-ти річному віці піаністка дала великий концерт, присвячений творчості українських композиторів, до програми якого увійшли твори Д. Бортнянського (Соната F-dur), М. Лисенка (Рапсодія № 2), В. Барвінського (Прелюдія e-moll), Н. Нижанківського (Прелюдія і Фуга, «Інтермеццо»), В. Косенка (Прелюдія fis-moll), Я. Степового («Танок»), Б. Фільц (дві «Закарпатські новелети»), С. Людкевича («Листок з альбому»), М. Колесси («Коломийка»), Л. Ревуцького (Прелюдія fis-moll), М. Фоменка («Поєма Карпат»), А. Кос-Анатольського («Гуцульська Токата») та численні твори І. Соневицького, М. Леонтовича, М. Вериківського, А. Рудницького й В. Грудина, які, у виконанні піаністки, покликаючись на Т. Богданську, «...творили наче одну прекрасну китицю

весняних квітів нашої рідної батьківщини» (Богданська, 1972, с. 3). Не менш важливе місце у концертно-виконавській діяльності І. Пелех належить концертній програмі з поліфонічних творів українських композиторів (Нью-Йорк, 1972), у ході якої піаністка майстерно виконала Прелюдію і Фугу Н. Нижанківського (Концерт, 1972, с. 4).

Все вищевикладене – далеко не весь перелік піаністів, чия виконавська діяльність була побудована на засадах популяризації української музичної культури у світі. До цієї когорти слід віднести також І. Кондру, Б. Перфецького, Л. Горницького, Х. Чвартацьку, М. Цирик, К. Гоцу, О. Луцишин, Б. Сперкача та багатьох інших митців, творча праця яких є вельми цінною для вітчизняного музичного мистецтва.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши концертну діяльність українських піаністів різних поколінь, можна стверджувати, що виконавство діаспори знаходиться на стадії активної еволюції: від збірних концертів-академій періоду національної

самоідентифікації, до актуальних форм концертування (сольних, тематичних концертів, концертів-лекцій, фестивалічних виступів тощо). Це дає змогу українським виконавцям завоювати широке міжнародне визнання, зберегти національну школу, отримавши в результаті високоякісний виконавський «продукт». Отже, творчо-виконавська діяльність митців української діаспори у США стала вагомим етапом у розвитку музичної культури України, оскільки її представники доклали чимало зусиль для збереження та популяризації національного музичного мистецтва в полікультурному просторі. Яскравим свідченням цього є включення до репертуару композицій різних епох: від Д. Бортнянського й М. Лисенка, до кращих взірців музичної творчості сучасних майстрів із якими тісно співпрацювали піаністи. Перспективним для подальших досліджень є зосередження уваги на детальному вивченні персоналій українських піаністів-виконавців, чия творчість є знаковою для української музичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

- [В. Н.] Українська громада Шикага вшанувала пам'ять Т. Шевченка. *Свобода*. 1958. Ч. 53. 20 березня. С. 1.
- Барвінський В. З музики. Успіх молодих українських музиків у Празі. *Діло*. 1928. Ч. 181. 15 серпня. С. 4.
- Богданська Т. Ірина Пелех виконувала твори українських композиторів. *Свобода*. 1972. Ч. 68. 13 квітня. С. 3.
- Богданська Т. Піаніст Тома Гриньків виступить з індивідуальним концертом в Ньюарку. *Свобода*. 1976. Ч. 46. 11 березня. С. 1.
- В Нью-Йорку відбудеться прем'єра «Української сюїти» Ю. Фіяли. *Свобода*. 1985. Ч. 219. 15 листопада. С. 1.
- Витвицький В. Майстри української музики. *Свобода*. 1960. Ч. 177. 15 вересня. С. 3.
- Гординська-Каранович Д. Концерт в Сітон Голл університеті. *Свобода*. 1986. Ч. 11. 17 січня. С. 2.
- Гординська-Каранович Д. Платівка Таїси Богданської. *Свобода*. 1983. Ч. 30. 16 лютого. С. 2, 7.
- Гуральник Н. Українська фортепіанна школа ХХ століття в контексті розвитку музичної педагогіки: історико-методологічні та теоретико-технологічні аспекти. Монографія. Київ : НПУ, 2007. 460 с.
- Житкевич А. Про радості і болі Марії Цісік. Міст-online. 2013. URL: <https://meest-online.com/culture/pro-radoschi-ta-boli-mariji-tsisyk/>
- Кашкадамова Н. Артистка з роду Гординських. Фортеп'яне мистецтво у Львові: Статті. Рецензії. Матеріали. Тернопіль : СМП «Астон», 2001. С. 165–177.
- Київ Музик Фест. Епоха в історії. Програми. 1992. URL: <http://kmf.karabits.com/program/1992.html>
- Коленська Л. А. Добрянський інформує про серію концертів українських композиторів. *Свобода*. 1980. Ч. 247. 25 листопада. С. 1, 4.
- Колодій І. Роман Рудницький дає серію концертів у Нью Йорку і Філадельфії. *Свобода*. 1958. Ч. 247. 24 грудня. С. 5.
- Колодій С. Проф. д-р Микола Полевський (У 10-річчя смерті піаніста і педагога). *Свобода*. 1979. Ч. 157. 14 липня. С. 2, 3.
- Концерт поліфонічних творів українських композиторів у Філядельфії. *Свобода*. 1972. Ч. 204. 3 листопада. С. 4.
- Концерт скрипкової музики. *Свобода*. 1971. Ч. 17. 27 січня. С. 7.
- Лабанців-Попко З. Савицький Роман. Сто піаністів Галичини. Львів : Наукове товариство імені Шевченка. 2008. 223 с.

19. Лисенко І. Кіпа Вадим Веремійович. Енциклопедія історії України. 2007. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kipa_V
20. Лисенко І. Максимович Борис. Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [онлайн] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=60938
21. Марків Б. Ансамбль «Нова» – В. Барвінському. *Свобода*. 1988. Ч. 223. 23 листопада. С. 2, 7.
22. Німилевич О., Добрянська С. Українська піаністка Таїса Богданська зі США: концертно-виконавська діяльність. *Молодь і Ринок*. 2020. № 1 (180). С. 145–153.
23. Савицький Р.-мол. Джерела і технологія записів. Дарія Гординська-Каранович: в пошані Артистки: програма компакт-диску. УМІА (США), 2002.
24. Соневицький І. Концерт Ю. Осінчук в Нью Йорку. *Свобода*. 1966. Ч. 241. 29 грудня. С. 8.
25. Українські композиції заслуговують на місце в світовій музичній літературі. Твердження американської критики після виступу проф. Савицького у Філадельфії. *Свобода*. 1950. Ч. 51. 4 березня. С. 1.
26. Фіцилович В. Лунає пісня в Гантері. *Свобода*. 1982. Ч. 190. 7 жовтня. С. 3.

REFERENCES

1. [V. N.] (1958). Ukrainka hromada Shykaha vshanuvala pamiat T. Shevchenka [The Ukrainian community of Shikaga honored the memory of Taras Shevchenko]. *Svoboda*, 53, 1. [In Ukrainian]
2. Barvinskyi, V. (1928). Z muzyky. Uspikh molodykh ukrainskykh muzykiv u Prazi [From music. Success of young Ukrainian musicians in Prague]. *Dilo*, 181, 4. [In Ukrainian]
3. Bohdanska, T. (1972). Iryna Pelekh vykonuvala tvory ukrainskykh kompozytoriv [Iryna Pelekh performed works by Ukrainian composers]. *Svoboda*, 68, 3. [In Ukrainian]
4. Bohdanska, T. (1976). Piianist Toma Hrynkiv vystupyt z individualnym kontsertom v Niuarku [Pianist Toma Hrynkiv will give an individual concert in Newark]. *Svoboda*, 46, 1. [In Ukrainian]
5. V Niu-Yorku vidbudetsia premiera “Ukrainskoi siuity” Yu. Fiialy. (1985). [The premiere of Yu. Fiala’s Ukrainian Suite will take place in New York]. *Svoboda*, 219, 1. [In Ukrainian]
6. Vytvytskyi V. (1960). Maistry ukrainskoi muzyky [Masters of Ukrainian music]. *Svoboda*, 177, 3. [In Ukrainian]
7. Hordynska-Karanovych, D. (1986). Kontsert v Siton Holl universyteti [Concert at Seaton Hall University]. *Svoboda*, 11, 2. [In Ukrainian]
8. Hordynska-Karanovych, D. (1983). Plativka Taisy Bohdanskoi [Taisa Bogdanska’s album]. *Svoboda*, 30, 2; 7. [In Ukrainian]
9. Huralnyk, N. (2007). Ukrainka fortepianna shkola KhKh stolittia v konteksti rozvytku muzychnoi pedahohiky: istoryko-metodolohichni ta teoretyko-tekhnologichni aspekty [Ukrainian piano school of the XX century in the context of the development of music pedagogy: historical-methodological and theoretical-technological aspects] Monohrafiia. Kyiv : NPU, 460 p. [In Ukrainian]
10. Zhytkevych, A. (2013). Pro radosti i boli Marii Tsisyk [About the joys and pains of Maria Tsisyk]. *Mist-online*. URL: <https://meest-online.com/culture/pro-radoschi-ta-boli-mariji-tsisyk/> [In Ukrainian]
11. Kashkadamova, N. (2001). Artystka z rodu Hordynskykh [An artist from the Hordynsky family]. Fortepianne mystetstvo u Lvovi: Statti. Retsenzii. Materialy. Ternopil : SMP “Aston”, 165–177. [In Ukrainian]
12. Kyiv Muzyk Fest Epokha v istorii. Prohramy. (1992). [An era in history. Programs]. URL: <http://kmf.karabits.com/program/1992.html> [In Ukrainian]
13. Kolenska, L. (1980). A. Dobrianskyi informuie pro seriiu kontsertiv ukrainskykh kompozytoriv [Dobriansky informs about a series of concerts by Ukrainian composers]. *Svoboda*, 247, 1; 4. [In Ukrainian]
14. Kolodii, I. (1958). Roman Rudnytskyi daie seriiu kontsertiv u Niu Yoruku i Fyladelfii [Roman Rudnytsky gives a series of concerts in New York and Philadelphia]. *Svoboda*, 247, 5. [In Ukrainian]
15. Kolodii, S. (1979). Prof. d-r Mykola Polevskyi (U 10-richchia smerty pianista i pedahoha) [Prof. Dr. Mykola Polevsky (On the 10th anniversary of the death of the pianist and teacher)]. *Svoboda*, 157, 2; 3. [In Ukrainian]
16. Kontsert polifonichnykh tvoriv ukrainskykh kompozytoriv u Filiadelfii. (1972). [Concert of polyphonic works by Ukrainian composers in Philadelphia]. *Svoboda*, 204, 4. [In Ukrainian]
17. Kontsert skrypkovoi muzyky. (1971). [Violin music concert]. *Svoboda*, 17, 7. [In Ukrainian]
18. Labantsiv-Popko, Z. (2008). Savytskyi Roman [Savitsky Roman]. Sto pianistiv Halychyny. Lviv : Naukove tovarystvo imeni Shevchenka, 223. [In Ukrainian]
19. Lysenko, I. (2007). Kipa Vadym Veremiiovykh [Kipa Vadim Veremiyovych]. Entsyklopediia istorii Ukrainy. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10>

&S21FMT=ciu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kipa_V [In Ukrainian]

20. Lysenko, I. (2017). Maksymovych Borys [Maksimovich Boris]. Entsyklopediia istorii Ukrainy. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=60938 [In Ukrainian]

21. Markiv, B. (1988). Ansambl "Nova" – V. Barvinskomu [Ensemble "Nova" – V. Barvinsky]. *Svoboda*, 223, 2; 7. [In Ukrainian]

22. Nymylovych, O., Dobrianska, S. (2020). Ukrainiska pianistka Taisa Bohdanska zi SSHA: kontsertno-vykonavska diialnist [Ukrainian pianist Taisa Bogdanska from the USA: concert-performing activity]. *Molod i Rynok*, № 1 (180), 145–153. [In Ukrainian]

23. Savytskyi R.-mol. (2002). Dzherela i tekhnolohiia zapysiv. Dariia Hordynska-Karanovych: v poshani Artystky: prohrama kompakt-dysku [Sources and technology of records. Daria Hordynska-Karanovych: in honor of the Artist: CD program]. UMIA. [In Ukrainian]

24. Sonevytskyi, I. (1966). Kontsert Yu. Osinchuk v Niu Yorku [Concert of Yu. Osinchuk in New York]. *Svoboda*, 241, 8. [In Ukrainian]

25. Ukrainski kompozytsii zasluhovuiut na mistse v svitovii muzychnii literaturi. Tverzhennia amerykanskoï krytyky pislia vystupu prof. Savytskoho u Fyladelfii. (1950). [Ukrainian compositions deserve a place in world music literature. Allegations of American criticism after the speech of prof. Savitsky in Philadelphia]. *Svoboda*, 51, 1. [In Ukrainian]

26. Fitsylovych, V. (1982). Lunaie pisnia v Hanteri [There is a song in Hunter]. *Svoboda*, 190, 3. [In Ukrainian]